

Auteur: Inspectie van
het Onderwijs

Datum: 25-09-2026

Gespreksnotitie t.b.v. rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de toekomst van thuisonderwijs en leerplicht d.d. 7 oktober 2026

Ieder kind heeft recht op goed onderwijs, kwaliteitsborging is daarvoor nodig

Thuisonderwijs in Nederland krijgt momenteel veel aandacht. Daarbij staat niet alleen de wenselijkheid van deze vorm van onderwijs centraal, maar ook de vraag hoe de kwaliteit van onderwijs in de thuissituatie kan worden geborgd en hoe toezicht daarop vorm kan krijgen.

Inleiding

Iedere leerling en student in Nederland heeft recht op goed onderwijs. Als Inspectie van het Onderwijs zien wij daarom toe op de kwaliteit en de veiligheid van het onderwijs. Funderend onderwijs binnen de context van een school heeft doorgaans de voorkeur boven onderwijs in de thuissituatie, (tijdelijke) uitzonderingen of maatwerk bij bijvoorbeeld psychische of medische belemmeringen daargelaten. In dit stuk schetsen we redenen daarvoor. Gevraagd naar de mogelijkheden om toezicht te houden op thuisonderwijs, beschrijven we mogelijkheden en risico's en delen we het voorbeeld van toezicht op thuisonderwijs in Vlaanderen.

Waarom heeft onderwijs binnen de context van een school de voorkeur boven thuisonderwijs?

- 1** Een kind heeft recht op onderwijs, dit is verankerd in internationale verdragen en in de Nederlandse wetgeving. Op school krijgt het kind onderwijs waaraan kwaliteitseisen zijn gesteld. In de thuissituatie is het moeilijker te waarborgen dat het kind daadwerkelijk (kwalitatief voldoende) onderwijs krijgt. Het belang van schoolonderwijs is daarom onlangs nog bevestigd door de Hoge Raad¹.
- 2** Op school, in de groep leren kinderen samen met leeftijdsgenoten. De groep is bevorderlijk voor het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties die kinderen en jongeren in staat stellen om deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme samenleving. Dit gebeurt bij thuisonderwijs minder, kinderen krijgen niet of minder de kans om samen te leren met leeftijdsgenoten in een groep en komen zo verminderd in aanraking met andere perspectieven². Ook bestaat er in sommige gevallen een risico op sociaal isolement of radicalisering.
- 3** Via school is er zicht op het welbevinden en op leerproblemen van kinderen en kan er bij signalen gehandeld worden. Bij thuisonderwijs blijft dit, vanwege het

¹ HR 21 april 2026, ECLI:NL:HR:2026:658

² Hopman, M. J. (2016). *(W)elk kind heeft recht op onderwijs? Een onderzoek naar de betekenis van recht op onderwijs voor kinderen in Nederland, specifiek gericht op thuisonderwijs, thuiszitters en Roma kinderen*. Stichting Defence for Children International Nederland.; Kennisrotonde. (2026). *Welk effect heeft het volgen van individueel digitaal thuisonderwijs op de sociaal-emotionele ontwikkeling van basisschoolleerlingen?* (KR. 2284).

besloten karakter ervan, eerder buiten beeld, waardoor de ontwikkeling van het kind kan stagneren of zelfs verstoord kan raken.

4 Onderwijs op school moet voldoen aan kwaliteitseisen, zodat kinderen en jongeren de cognitieve sociale en maatschappelijke competenties meekrijgen om te functioneren in het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en de maatschappij. Omdat er geen duidelijke kwaliteitseisen gelden voor thuisonderwijs, bestaat er een risico dat kinderen en jongeren in het thuisonderwijs niet de benodigde cognitieve en maatschappelijke bagage meekrijgen om te kunnen doorstromen van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs of in te stromen in het vervolgonderwijs of naar een plek op de arbeidsmarkt.

5 Onderwijs op school is er voor alle kinderen en jongeren. Thuisonderwijs is vooral aantrekkelijk voor ouders die hierin kunnen voorzien, omdat zij de cognitieve en/of financiële capaciteiten hebben om het onderwijs zelf (te laten) verzorgen. Daarmee neemt het risico op kansengelijkheid toe.

6 Een zelfstandig stelsel van thuisonderwijs kan een aanzuigende werking hebben. Ervaring in Vlaanderen wijst hierop, waardoor het aantal leerlingen in Nederland dat thuisonderwijs krijgt aanzienlijk zou gaan groeien.

Hoe kan de kwaliteit van het thuisonderwijs worden gewaarborgd?

Als een stelsel voor thuisonderwijs zou worden ingericht, dan is het op basis van de rechten van kinderen op onderwijs van belang dat inhoudelijk (minimaal) hetzelfde geboden wordt in het thuisonderwijs als op school. Daarvoor moet gewerkt worden aan de kerndoelen in het primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs, alsmede aan de eindtermen voor de bovenbouw voortgezet onderwijs. Ook de doorstroomtoets zou moeten worden afgenomen. Bovendien moeten er (examen)eisen worden gesteld bij overgang van po naar vo en van vo naar vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt.

De inspectie is van mening dat aan het thuisonderwijs idealiter dezelfde kwaliteitseisen moeten worden gesteld als aan schoolonderwijs op het gebied van aanbod, didactiek (lesgeven is immers een vak) en het volgen van ontwikkeling en sociale participatie. Belangrijk hierbij is een manier om zicht te houden op het algemeen welbevinden van kinderen die thuisonderwijs volgen. Bij onderwijs op school hebben leraren daar een belangrijke rol in.

Kwaliteitswaarborging door middel van een vorm van (toe)zicht op de kwaliteit van onderwijs waar ouders aan mee dienen te werken om thuisonderwijs te mogen blijven geven is, mede gelet op het besloten karakter ervan, niet eenvoudig en bovendien kostbaar. In het licht van een kleinere en slagvaardige overheid lijkt dat niet wenselijk.

Welke vormen van toezicht zijn effectief, proportioneel en uitvoerbaar?

Over het algemeen geldt dat thuisonderwijs zich eerder aan het zicht van anderen onttrekt. Daarom zou toezicht zodanig moeten worden ingericht dat er voldoende zicht is op kwaliteit van onderwijs en welbevinden van kinderen/jongeren, zodat er bij gebrek daaraan tijdig gesignaleerd en geadresseerd kan worden. De vraag is of dat op een effectieve manier vormgegeven kan worden.

De toezichtstaak kan worden belegd bij de Inspectie van het Onderwijs. Een principiële keuze om toezicht te houden achter de voordeur vraagt om een forse inzet van de inspectie. Om effectief toezicht te houden op kwaliteit van onderwijs en welbevinden van kinderen en jongeren zijn diverse toezichtactiviteiten

noodzakelijk, zoals onderzoek bij aanvang van het thuisonderwijs, een documentenanalyse (onderwijsplan), steekproefsgewijze controle en risicogericht onderzoek op basis van signalen en meldingen. Als inspectie zien we hierbij de volgende nadelen:

1. Geeft het toezicht daadwerkelijk zicht op de kwaliteit van het onderwijs en het welbevinden van een kind? Wat kun je in de thuissituatie echt beoordelen?
2. Toezicht op thuisonderwijs kost onevenredig veel capaciteit en middelen in verhouding tot het aantal leerlingen. Het gaat daarbij onder meer om het ontwikkelen van een toezichtsystematiek, het inrichten van systemen en personele inzet voor toezichtactiviteiten. De eerste kostenraming voor deze activiteiten resulteert in ruim € 17 miljoen structurele kosten, naast eenmalige opstartkosten van € 10 miljoen.

Internationale lessen en ervaringen

In Vlaanderen volgt zo'n 0,3% van de kinderen tussen de 4 en 18 jaar thuisonderwijs. De Nederlandse equivalent daarvan zou zijn dat tussen de 8000 en 10.000 kinderen thuisonderwijs krijgen, hetgeen een aanzienlijke toename zou betekenen ten opzichte van de huidige situatie. Momenteel hebben ca. 2860 leerlingen in Nederland³ een vrijstelling van de inschrijfplicht op grond van art. 5 onder b van de leerplichtwet. Er bestaan in Vlaanderen zorgen rondom het thuisonderwijs, met name daar waar het gaat om toenemende aantallen leerlingen die thuisonderwijs krijgen en die om grotere toezichtcapaciteit vragen, de toenemende kansen op sociaal isolement en mogelijke radicalisering, het vergroten van kansengelijkheid en de vraag in hoeverre er echt zicht is op de onderwijskwaliteit⁴.

Als je in België voor thuisonderwijs kiest, moet je meewerken aan de controle van de onderwijsinspectie op het thuisonderwijs. De onderwijsinspectie controleert of het (individuele of collectieve) thuisonderwijs voldoet aan de minimumeisen. Hiervoor is er een *Beoordelingskader* [beoordelingskader-huisonderwijs.pdf](#) dat bestaat uit 6 bouwstenen met daaronder criteria: Onderwijsdoelen, onderwijsaanbod, onderwijsorganisatie, Materialen en uitrusting, Evaluatie, Sociale participatie. Bij een onderzoek ziet de inspecteur geen onderwijs in de praktijk. Er vindt naast een toets op het onderwijsplan een gesprek plaats met ouder en kind. Dit kan zowel op de locatie waar het kind thuisonderwijs geniet als op een publieke locatie zijn. Het kind mag in de toekomst geen thuisonderwijs meer volgen (en moet naar een erkende school) als:

- Ouders niet meewerken aan de controle. Het kost veel tijd om deze ouders te bereiken.
- Bij 2 opeenvolgende inspectiebezoeken blijkt dat het thuisonderwijs niet voldoet.

Nadere toelichting

De Inspectie van het Onderwijs is graag bereid de informatie uit dit document nader toe te lichten.

³ Van 931 in 2017-2018 naar 2.860 vrijstellingen 5 onder b. in 2024-2025 op 2,4 miljoen leerplichtige kinderen, zie ook *Kamerstukken II* 2025-2026, 2026Z10426, bijlage leerplichttelling.

⁴ [Rapport huisonderwijs. Ontwikkelingen en resultaten 2019-2024 | Vlaanderen.be](#)